

บันทึก

เรื่อง เงื่อนไขเงินรางวัลหลังสลากกินแบ่งรัฐบาล

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา สร.๐๔๐๓/๖๕๑๖ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๑๒

ไปยังเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ดำเนินความตามหนังสือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังซึ่งได้ส่งสำเนาไปด้วยความว่า เนื่องจากหลังสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มีข้อความระบุเป็นเงื่อนไขในการจ่ายเงินรางวัลไว้ว่า “ถ้าสลากจำหน่ายไม่หมดเงินรางวัลหนึ่งๆ ต้องลดลงตามส่วน” และ “เงินรางวัลจะจ่ายแก่ผู้ถือสลากฉบับที่ถูกรางวัลนำมาขอรับ” แต่ปรากฏว่าผู้ขอรับเงินรางวัลบางรายมิได้นำสลากที่ถูกรางวัลไปขอรับเงินด้วย โดยชี้แจงว่าสลากหาย และผู้ขอรับเงินรางวัลได้แจ้งความไว้ต่อเจ้าพนักงานตำรวจ แต่เป็นการแจ้งความภายหลังการออกสลากรางวัลแล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจึงไม่จ่ายเงินรางวัลให้เพราะถือว่าผิดเงื่อนไขที่กำหนดไว้หลังสลาก ผู้ขอรับเงินรางวัลนำคดีขึ้นสู่ศาล ขอให้ศาลพิพากษาให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจ่ายเงินรางวัลให้คดีถึงที่สุดศาลพิพากษาให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจ่ายเงินรางวัลให้เกือบทุกคดี คดีเหล่านี้ศาลฎีกาพิพากษาเป็นทำนองเดียวกันว่า ข้อความหลังสลากที่มีว่า “เงินรางวัลจะจ่ายแก่ผู้ถือสลากฉบับที่ถูกรางวัลนำมาขอรับ” เป็นเพียงข้อกำหนดเพื่อป้องกันการทุจริตแอบอ้างขอรับเงินรางวัล เมื่อโจทก์เป็นผู้ถูกรางวัล แม้จะไม่มีสลากมาขอรับเงินเพราะสลากหายก็มีสิทธิรับเงินได้ การที่ศาลพิพากษาดังนี้ กระทรวงการคลังเห็นว่าเพราะเงื่อนไขที่พิมพ์ไว้ด้านหลังสลากดังที่กล่าวมาแล้ว ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย กระทรวงการคลังจึงใคร่ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาช่วยพิจารณากำหนดข้อความเป็นข้อสัญญาไว้หลังสลากให้มีผลบังคับตามกฎหมาย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๑) ได้พิจารณาแล้วปรากฏตามกรณีที่เกิดขึ้นอันเป็นเหตุให้กระทรวงการคลังต้องขอรับรองไปดังกล่าวแล้วนั้นว่า ก่อนที่โจทก์จะนำคดีไปสู่ศาล โจทก์ได้ไปขอรับรองต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลขอให้จ่ายเงินรางวัลให้แก่โจทก์แล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ยอมจ่ายให้ โจทก์จึงใช้สิทธิทางศาลขอให้ศาลพิพากษาให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจ่ายเงินรางวัลให้แก่โจทก์ ศาลพิจารณาแล้วได้ความว่าโจทก์เป็นผู้ถูกรางวัลจริง จึงพิพากษาให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจ่ายเงินรางวัลให้แก่โจทก์

กรณีเป็นมาดังนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าบรรดาผู้เกี่ยวข้องในกรณีทุกฝ่ายต่างก็ได้ดำเนินการตามที่ควรจะทำโดยถูกต้องและยุติธรรมแล้ว กล่าวคือ การที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ยอมจ่ายเงินรางวัลให้แก่โจทก์ในเบื้องต้นก็เป็นสิ่งที่ควรทำเพราะสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลแต่อย่างใดมิได้เพราะโจทก์ไม่มีสลากที่ถูกรางวัลมาแสดง และสำนักงานไม่อาจทราบได้ว่าโจทก์เป็นผู้ถูกรางวัลโดยแท้จริงหรือไม่ เมื่อสำนักงานไม่จ่ายเงินรางวัลให้ก็เป็นการจำเป็นและสมควรที่โจทก์จะพึงใช้สิทธิทางศาล และเมื่อปรากฏแก่ศาลว่าโจทก์เป็นผู้ถูกรางวัลจริงก็เป็นการยุติธรรมแล้วที่โจทก์จะได้รับเงินรางวัล ศาลจึงพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีดังนี้ อนึ่ง พึงระลึกว่า สลากกินแบ่งนั้นก็เหมือนสิ่งหาปริมาณอย่างอื่นซึ่งอาจหาย ถูกลัก หรือถูกทำลายได้ตราบใดที่สภาพเช่นนี้คงมีอยู่ก็เป็นการยากที่จะหลีกเลี่ยงความยุ่งยากในการจ่ายเงินรางวัลดังที่กระทรวงการคลังแจ้งไปนั้นได้ ทั้งนี้เว้นเสียแต่กระทรวงการคลังจะดำเนินการเพื่อให้เกิดผลในกฎหมายขึ้นว่า

กระทรวงการคลังจะไม่ต้องจ่ายเงินรางวัลถูกสลากให้แก่ผู้ใดแม้จะเป็นผู้ถูกลากโดยแท้จริง ถ้าผู้นั้นไม่มีสลากที่ถูกรางวัลไปแสดง

ปัญหาจึงมีว่า จะเป็นการสมควรหรือไม่ที่จะดำเนินการให้เกิดผลในกฎหมายเช่นนั้น และถ้าสมควรจะดำเนินการโดยวิธีทำเป็นสัญญาตั้งที่กระทรวงการคลังขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา ร่างให้ หรือจะกระทำโดยวิธีอื่นใด

ปัญหาข้อแรก มิใช่เป็นปัญหาในทางกฎหมาย คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงขอล่าไว้เพียงเพื่อเป็นข้อสังเกตว่า การที่จะกระทำไปเช่นนั้นย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่ออำนาจกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลโดยมิชอบธรรม และอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดไปได้ว่าเป็นการกระทำที่หาความสะดวกและการปฏิบัติง่าย ๆ ให้แก่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเท่านั้น

ถ้าในทางนโยบายเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะกระทำก็ต้องพิจารณาปัญหาในข้อ ๒ ซึ่งเป็นปัญหาในทางกฎหมาย ว่าจะกระทำโดยวิธีทำเป็นสัญญาตั้งที่กระทรวงการคลังขอไปหรือกระทำโดยวิธีอื่นใด

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่จะเขียนเป็นข้อสัญญาให้เกิดผลในกฎหมายขึ้นดังที่กระทรวงการคลังประสงค์ หากอาจที่จะกระทำได้ไม่ เพราะการเล่นการพนันหรือขึ้นต่อนั้น มิใช่เป็นการทำนิติกรรมอันจะก่อให้เกิดขึ้นซึ่งมูลหนี้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๘๕๓) การที่กระทรวงการคลังผู้จัดให้มีขึ้นซึ่งการเล่นสลากกินแบ่งจะต้องรับผิดชอบจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้ถูกรางวัลนั้น เป็นมูลหนี้ที่เกิดโดยผลแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๘๕๔) เหตุฉะนั้นจึงไม่อาจทำนิติกรรมใดๆ ระหว่างกันอันจะเป็นผลไม่ว่าในทางก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลง สงวน หรือ ระบุซึ่งมูลหนี้นั้นได้ วิธีที่จะทำให้เกิดผลตามที่ต้องการก็เห็นว่ามีอยู่วิธีเดียวเท่านั้น คือตราเป็นกฎหมาย เช่นตราเป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในกฎหมายว่าด้วยการพนัน เป็นต้น

โดยสรุป คณะกรรมการกฤษฎีกาขอเสนอเป็นข้อสังเกตว่า ไม่น่าจะหาทางแก้ดังที่กระทรวงการคลังต้องการ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะทำโดยวิธีหรือรูปใด แต่ถ้ายังเห็นว่าสมควรจะกระทำ ก็กระทำได้โดยวิธีเดียวเท่านั้น คือตราเป็นพระราชบัญญัติ

(ลงชื่อ) ส. โหตระกิตย์

(นายสมภพ โหตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๑๒